nis: pilka ir juoda žemė, molio ir kalkių skiedinio gabalai, stambios griuvenos, anglys, buitinės XIX–XX a. šiukšlės. Sluoksnyje aptikti radiniai datuotini XVIII–XIX a. Tarp jų – Rusijos caro Aleksandro II- 1872 m. 1 kapeikos nominalo varinė moneta. Giliau kastas juodos ir tamsiai pilkos žemės sluoksnis. Jame taip pat gausu statybinių griuvenų, degėsių. Sluoksnyje aptikta stiklinių indų šukių, glazūruotos (daugiausia ruda arba rusva glazūra) buitinės keramikos fragmentų.

Perkasos V dalyje 1,6 m gylyje atkastas iš lauko riedulių sudėto grindinio fragmentas. Grindinys žemėja P ir Š kryptimis. Jis sudėtas iš smulkių (5x6, 6x8 cm) ir vidutinio dydžio (10x12, 14x16 cm) lauko riedulių. Fragmento Š dalyje iš stambesnių akmenų suformuotas latakas, orientuotas R–V kryptimi. Grindinys datuojamas XVII a. II puse ir nurodo tuometinį kiemo paviršiaus lygį.

Po grindiniu iki 3 m gylio kastas juodos ir tamsiai pilkos žemės sluoksnis. Jame gausu smulkių griuvenų, molio gabaliukų, degėsių, medžio trūnėsių, gyvulių kaulų. Aptikti buitinės keramikos fragmentai, plokštinių ir keli dubeninių koklių fragmentai, geležinio peiliuko geležtė. XVI a. II puse – XVII a. I puse datuoti plokštiniai kokliai aptikti tik ties grindiniu ir po juo. Viršutiniuose sluoksniuose koklių fragmentų nesurasta. Vyrauja keli koklių ornamentų motyvai: žvynai, vaza su lapais, maureska, išgaubtos pūslės ir įgaubti kvadratai.

Pasiekus projektinį 3 m gylį, įžemis perkasoje nebuvo pasiektas. Siekiant nustatyti visą kultūrinio sluoksnio storį, perkasos ŠR dalyje iškastas 0,9x1,5 m dydžio šurfas. 3,4 m gylyje pasiektas maišytas 25 cm storio smėlio ir juodos žemės sluoksnis. Jame aptiktos kelios XVI a. buitinės keramikos šukės: juodos gludintos keramikos puodo sienelės fragmentas ir smulkus neglazūruoto puodo pakraštėlio fragmentas. Giliau fiksuotas apie 10 cm storio juodos žemės sluoksnelis (be archeologinių radinių) – pirminis žemės paviršius. Po juo – 30 cm difuzinio pilkos spalvos smėlio sluoksnis. 4 m gylyje (H_{abs} 108,83 m) nuo kiemo V paviršiaus pasiektas smėlio įžemis.

The excavation at Trakų Street 6

In 2010, the APC excavated a 23 m^2 area at Trakų St. 6 down to a planned depth of 3 m. A test pit was excavated at the NE corner of the trench in order to determine the thickness of the cultural layer. It was determined that it was 4 m at this site. Its bottom horizon dates to the 16th century. A fragment of 17th-century stone paving was discovered in the W part of the trench.

Robertas Žukovskis

Tyrimai Trakų gatvėje 10

2010 m. liepos–spalio mėnesiais APC tęsė 2007 m. pradėtus archeologinius tyrinėjimus Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus bibliotekos (Trakų g. 10) teritorijoje. Archeologiniai tyrinėjimai susiję su buvusių Tiškevičių rūmų rekonstravimo ir naujų rūsio patalpų įrengimo darbais. Pirmą kartą išlikusiuose istoriniuose šaltiniuose šiame sklype stovintis namas paminėtas 1609 m. 2010 m. užbaigti tyrinėjimai rūmų R fligelyje, naujai įrengiamose rūsio patalpose 12–13. Tirtas 82 m^2 plotas.

Patalpa 13 (5,75 x 6,5 m dydžio) yra į P nuo patalpos 12. Archeologiniai tyrinėjimai buvo pradėti 2007–2008 m. žiemą. Buvo įsigi-

1 pav. XVI a. II pusės – XVII a. pradžios ūkinės duobės kontūras patalpoje 13. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 1. The contour of the second half of the 16th – early 17th-century storage pit in room 13.

linta iki 1,35 m. Atkastos XVIII–XIX a. datuojamos mūrinės konstrukcijos. Patalpos ŠR dalyje aptiktas spėjamas XVIII a. kamino pagrindas. Patalpos PR dalyje atkastas XIX a. pradžia datuotos krosnies pagrindas. Prie krosnies pamato ŠR kampo – iš plytų mūrytas pagrindas virenės konstrukcijai.

2008 m. tyrimų metu patalpoje kasta iki 2,75 m gylio. P juostinio pamato apačia nepasiekta. Š juostinio pamato apačia 1,55 m gylyje. V ir R pamato viršutinė dalis arkinė, o po ja – juostinis plytų mūras. V pamato apačia pasiekta 1,35 m gylyje.

Iki 2,6 m gylio kastas maišytos struktūros supiltinis sluoksnis, susiformavęs pamatų statybos metu: juoda ir tamsiai pilka žemė, akmenys, molio gabalai, plytų duženos, kalkių skiedinio trupiniai. Sluoksnyje aptikti buitinės keramikos, plokštinių ir dubeninių koklių fragmentai, datuotini XVI–XVII a.

2,6 m gylyje pasiektas juodos žemės, maišytos su degėsiais ir smulkiomis griuvenomis, sluoksnis. Nukasus apie 15 cm šio sluoksnio, statybos darbai, o kartu ir archeologiniai tyrimai dėl nutrūkusio finansavimo buvo sustabdyti.

2010 m. buvo giliau kasamas 2008 m. tyrinėjimų metu pasiektas juodos žemės sluoksnis. Sluoksnis maišytas su smulkiomis griuvenomis ir medžio degėsiais, jo storis 40–60 cm. Archeologinių radinių jame aptikta mažai: neglazūruotos buitinės keramikos, plokštinių ir dubeninių koklių fragmentai, datuotini XVI–XVII a. 3,8–4,1 m gylyje (H_{abs} 108,59–108,86 m) nuo pirmo aukšto grindų lygio pasiektas įžemis (smėlis).

Patalpos centrinėje dalyje 2,91 m gylyje atkastos spėjamos krosnies virenės pamatinės dalies liekanos. Iš plytų duženų ir kalkių skiedinio mūryto apskritimo formos darinio skersmuo 1–1,1 m. Mūro aukštis – apie 20 cm. Naudotos 27x14x?; ?x12x4,5 cm dydžio plytos.

Patalpos R pamate išardytas po arkiniu pamatu esantis juostinis pamatas. Lygiagrečiai arkiniam pamatui, 1,85 m į R atkastas juostinis pamatas. Tarp šių pamatų iškastas koridorius sujungė patalpas 12 ir 13.

Po arkiniu pamatu ir į V nuo jo fiksuota *ūkinė duobė* (1 pav.). Jos kontūras išryškėjo pasiekus projektinį gylį, skutant įžemio paviršių. Beveik taisyklingo apskritimo formos duobės skersmuo 2,6–2,8 m. Duobės pakraštyje – 30 cm pločio juodos žemės su smulkiais degėsiais juosta. Už jos – apie 20 cm pločio su dirvožemiu maišyto smėlio juostelė. Duobės centre – tamsiai pilka žemė, molio gabalai, smulkios griuvenos, degėsiai, lauko rieduliai. Duobėje aptikti neglazūruotos ir žalia, tamsiai ruda glazūra dengtos buitinės keramikos, plokštinių, dubeninių koklių, čerpių fragmentai. Plokštinių koklių motyvai vienodi – įgaub-

ti kvadratai arba išgaubtos pūslės. Radiniai datuojami XVI a. II puse – XVII a. pradžia.

Ūkinės duobės apačia pasiekta tik jos PR kampe, 4,25 m gylyje (H_{abs} 107,95 m). Likusioje duobės dalyje dėl techninių kliūčių jos gylis nenustatytas.

Tikrinant iš rūsio išgabentas žemes, aptikta švininė plomba (2 pav.). Abiejose 4,2 cm skersmens plombos pusėse pavaizduotas herbas – skydas su muzikiniu pučiamuoju instrumentu (trimitas ar medžioklės ragas). Įrašai aplink skydą sunkiai įskaitomi. Pagal įrašo šriftą ir skydo formą plomba yra XV a. pabaigos – XVI a. I pusės. Spėjama, jog tai iš Vokietijos kilusios šeimos herbas.

Patalpa 12 (4,2x6,8 m dydžio) yra į Š nuo patalpos 13. Patalpos V dalį užėmė tarybiniu laikotarpiu įrengtas rūsys. 2008 m. patalpos vidurinėje dalyje atkastas 60–70 cm pločio arkinis pamatas, orientuotas Š–P kryptimi. Jo kryptis sutampa su arkiniu pamatu, užfiksuotu patalpoje 11, spėjama, jog tai – posesijas ribojusios tvoros tęsinys.

Iki 2,5 m gylio kastas pastato statybos metu susiformavęs supiltinis kultūrinis sluoksnis – tamsiai pilka ir juoda žemė, plytų duženos, kalkių skiedinys, molis. Jame aptikti radiniai datuojami XVII–XIX a. Po juo fiksuotas 1,1 m storio kultūrinis sluoksnis – juoda žemė su smulkiomis griuvenėlėmis, degėsiais ir medžio puvėsiais, šlyno tarpsluoksniais, molio linzėmis. Aptikti keli stikliniai dirbiniai, smulkios buitinės keramikos sienelių šukės. Pagal aptiktus radinius sluoksnis datuotinas XVI(?)–XVII a.

2008 m. archeologinių tyrimų metu patalpa 12 iškasta iki 3,3 m gylio. Įžemis patalpoje pasiektas tik po pamatais, vykdant pamatų pavedimą. Vidurinėje patalpos dalyje tyrimai ne dėl archeologų kaltės nebaigti.

0 3 cm

2 pav. XVI a. I pusės Vokietijos miesto švininė plomba. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 2. The lead seal created in a German city in the first half of the 16th century.

3 pav. XVI a. II pusės – XVII a. pradžios mūrinis krosnies padas patalpoje 12. Vaizdas iš viršaus. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 3. Overhead view of the masonry stove pad, from the second half of the 16th – early 17th century, that was found in room 12.

4 pav. XVI a. II pusės – XVII a. pradžios krosnies pado pjūvis. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 4. A cross-section of the stove pad from the second half of the 16th – early 17th century.

2010 m. išardyta XX a. įrengto rūsio pertvarinė siena ir arkinis posesijinės tvoros pamatas. Išvalius griuvenas ir nuėmus prie pietinio pamato suverstus lauko riedulius, išryškėjo mūro kontūras.

Iki galo atkasus iš plytų, lauko riedulių ir molio sumūrytą konstrukciją, nustatyta, jog tai didelės *krosnies* pamatinė dalis – padas (3 pav.). Krosnis orientuota Š–P kryptimi. Pado paviršius fiksuotas nevienodame gylyje: – 1,88–2,24 m P dalyje ir – 3,5–3,82 m Š dalyje.

Krosnies pado ilgis 3,3 m; plotis P dalyje – 2,5 m, Š dalyje – 1,7 m. Išlikusios konstrukcijos aukštis 0,7–1,45 m. Naudotos 29,5x15x5,5 cm plytos ir pusplytės su 3–4 išilginėmis braukomis. Taip pat naudoti stambūs ir vidutinio dydžio (30x20x20, 25x20x15, 20 20x15, 25x20x20 cm) lauko rieduliai. Krosnies ŠR kampe įmūrytas 80x60x40 cm dydžio akmuo.

Atlikus krosnies pado pjūvį (4 pav.), nustatyta, jog krosnies V sienelė 90 cm pločio, R – 50 cm. Vidurinėje konstrukcijos dalyje fiksuotas 15 cm storio sudegusio molio ir pelenų sluoksnis. Po juo – 40–50 cm maišytas tamsiai pilkos žemės ir smulkių griuvenų sluoksnis. Pado apačioje – 10–15 cm storio pilkos žemės ir pelenų sluoksnis. Po krosnies padu – nejudinto smėlio įžemis. Aptiktos krosnies liekanos datuojamas XVI a. II puse – XVII a. I puse. Pagal jos dydį galima spėti, jog tai buvo amatininko arba duonkepio naudota krosnis. Krosnis veikiausiai suardyta XVII–XVIII a., Tiškevičių rūmų statybos ar rekonstrukcijos metu, o krosnies P dalis tapo patalpos P pamato dalimi. Jo apačia pasiekta 2,9 m gylyje.

Krosnies aplinkoje kastas 50 cm storio pilkos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, degėsiais ir molio gabaliukais. Po juo – 30 cm storio juodos žemės su smulkiais degėsiais sluoksnis. Aptikti negausūs XVI–XVII a. datuojami radiniai – buitinės kerami-

kos, plokštinių koklių fragmentai. Rastas sveikas dubeninis koklis. Giliau fiksuotas 10 cm storio pilkos spalvos smėlio sluoksnelis. 3,7 m (H_{abs} 108,50 m) gylyje pasiektas nejudinto smėlio įžemis.

The excavation at Trakų Street 10

In 2010, an excavation (a total of 82 m^2) was conducted in the E wing of the Tiškevičius palace (Vilnius County's A. Mickevičius Library, Trakų St. 10). The excavation, begun in 2007–2008 in basement rooms 12–13, was completed. Sterile soil was reached at a depth of 3.7–4.2 m from the level of the ground floor's floor. The bottom cultural layer horizons should be dated to the 16th century. A lead seal (Fig. 2) was discovered in checking the soil removed from the basement. On the basis of the inscription and the shield's shape, the seal is from the late 15th – first half of the 16th century. A storage pit dating to the second half of the 16th – early 17th century was discovered in room 13 (Fig. 1). The base (pad) of a stove from that time was unearthed in room 12 (Figs. 3, 4).

Atas Žvirblys

Tyrinėjimai Visų Šventųjų gatvėje 5–1

2010 m. gruodžio mėnesį atlikti archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Visų Šventųjų g. 5–1 numeriu pažymėto namo patalpose. Šiose patalpose buvo planuojama vykdyti pamatų tvirtinimo ir kitus tvarkymo darbus. Tam reikėjo archeologinių tyrimų, nes dalis patalpų buvo užverstos žemėmis. Bendras tyrimų plotas siekė 31 m^2.

Visų Šventųjų g. 5 numeriu pažymėtas namas – tai dalis buvusių senosios regulos karmelitų vienuolyno namų, kurie kartu su Visų Šventųjų bažnyčia pradėti statyti 1620 m. Šis baroko stiliaus ansamblis, išplitęs plote tarp Pylimo, Rūdninkų ir Visų Šventųjų gatvių, yra nevienalaikis statinys. Bažnyčia pastatyta 1620–1631 m. Ją įsteigė karališkas sekretorius Vaitiekus Chludžinskis. Panašiu metu, XVII a., buvo pastatytas vienuolynas bei kiti pagalbiniai pastatai.

Šio namo aplinkoje archeologiniai tyrimai vykdyti ir anksčiau. 1999 m. Visų Šventųjų g. 5–4, S. Sarcevičiui vykdant žvalgomuosius archeologinius tyrimus, buvo fiksuotas XIV a. pabaigos – XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Rastos XVI–XVII a. grindinio liekanos. Kai kur kultūriniai sluoksniai buvo suardyti iki pat įžemio, spėjama, kad to priežastis buvo arkinių pamatų tvirtinimo darbai (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 467–468).

Prieš pradedant archeologinius tyrimus, rūsio būklė atrodė bloga. Dalis patalpų buvo užversta šiukšlėmis, kitoje dalyje buvo supiltų ir ilgą laiką nejudintų žemių sluoksniai. Apžiūrėjus patalpą, nuosavybės dokumentuose įvardintą rūsiu, buvo nustatyta, kad tai nėra tikras rūsys. Šioje vietoje rūsio anksčiau nebuvo. Patalpoje matėsi arkiniai buvusio vienuolyno namo pamatai, būdingi XVII–XVIII a. statytiems pastatams. Didžioji dalis patalpos, pavadintos rūsiu, buvo iškasta anksčiau, greičiausiai XIX–XX a. rekonstrukcijų metu.

Tyrimai turėjo vykti dalinai iškastoje (savavališkai) patalpoje, dėl to stratigrafiškai ištirti sluoksnius buvo sudėtinga. Dalyje patalpos dar prieš tyrimų pradžią buvo matomos tarp arkinių pamatų esančių nejudintų kultūrinių sluoksnių sienelės. Todėl tyrimų pra-